

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ

Відповідно до П(С)БО 30 “Біологічні активи” пріоритетною в оцінці біологічних активів та сільськогосподарської продукції визначена справедлива вартість. Справедлива вартість є сумою, за якою можна обміняти актив або погасити заборгованість в операції між обізнаними, зацікавленими, незалежними сторонами. Використання такої оцінки, що передбачено нормативними вимогами, є обов’язковим для господарюючих суб’єктів, однак не стало ще економічно виправданим та організаційно забезпеченим. Більшість аграрних підприємств не використовують даний метод оцінки при веденні обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції, оскільки виникає ряд проблем в процесі визначання справедливої вартості.

Справедлива вартість є категорією, яка має суб’єктивний характер, оскільки значною мірою залежить від судження професійного оцінювача або бухгалтера, який визначає дану вартість.

Визначення справедливої вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції ґрунтується на цінах активного ринку. Проте, проблемним є те, що ринкові ціни нестабільні, може бути відсутнім активний ринок на певний біологічний актив узагалі. Тому рекомендовано проводити оцінку біологічних активів на дату проміжного і річного балансу. За відсутності активного ринку визначення справедливої вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції здійснюється за останньою ринковою ціною операції з такими активами; скоригованими ринковими цінами на подібні активи; додатковими показниками, які характеризують рівень цін на такі активи (п. 14, пп. 14.1-14.3 П(С)БО 30). У разі відсутності ринкових цін та інших вартісних показників біологічного активу, що знаходиться в конкретному стані на даний час, використовується дисконтована вартість очікуваних від активу чистих грошових потоків. В деяких випадках собівартість може наближено дорівнювати справедливій вартості.

Оцінка біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю включає в себе збір інформації про ціни на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію на ринку за галузями та видами продукції; моніторинг ринкових цін на біологічні активи та сільськогосподарську продукцію за їх видами, узагальнення підтверджувальних документів з цінами; визначення (затвердження) справедливої вартості біологічних активів на дату балансу і сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів при їх первісному визнанні; оформлення результатів оцінки та передача їх до бухгалтерії підприємств з метою відображення вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції в обліку.

Методика визначення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції, що регламентована в Методичних рекомендаціях з організації обліку біологічних активів і сільськогосподарської продукції за ринковою (справедливою) вартістю, передбачає можливість застосування п’яти способів (методів) оцінки: аналізу контрактів; аналогів; прийняття цін; експертної оцінки комісією; сторонньої професійної оцінки.

Механізм оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю є складним і трудомістким, що вимагає додаткового навантаження або залучення відповідних фахівців, збору і опрацювання необхідної інформації. Все це тільки збільшить витрати сільськогосподарських підприємств і зменшить дохід.

Застосування справедливої вартості в сільському господарстві України є складним і передчасним. Основними причинами цього є незабезпеченість сільськогосподарських підприємств відповідним чітким нормативним регулюванням, яке б регламентувало порядок визначення справедливої вартості. Не менш важливою проблемою є визначення справедливою вартості на активних ринках. Моніторинг цін повинен здійснюватись на державному рівні, результати якого повинні бути оприлюднені і доступними для всіх підприємств, що сприятиме полегшенню порядку визначення справедливої вартості для облікових працівників. Вважаємо, що для таких об’єктів як біологічні активи закони ринку є мінливими та непередбачуваними, тому їх оцінка на даному етапі економічного розвитку повинна здійснюватись за собівартістю виробництва (витратами на біологічні перетворення), що є адекватним для природи їхнього походження.